

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs Secvndvs. Vtrum Filius sit alius à Patre.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

libro 15. capit. tertio etiam (inquit) in hoc libro apparuit trinitatis equalitas. & non Deus triplex, sed trinitas: nec quasi aliquid duplum esse Patrem, & Filium, ad simplicem Spiritum S. ubi nec tria plus aliquid sunt, quam unum horum; Ex quibus Aug. verbis manifeste patet sancti nostri Doc. sententiam cum eiusdem S. Patris sententia convenire. Unde etiam constat eandem esse omnino rationem, quam hic ex Arithmetica Boetij reddit S. Th. cum ea, quam in verbis praedictis attulit Augustinus: Inaequalitatem enim proportionis triplicitatis nomine significatam à Deo negat S. Th. ob eam causam; quia destruit in diuinis personis equalitatem perfectionis, qua tanta est una sola persona, quanta est tota trinitas: qua etiam perfectionis aequalitate remota consequitur statim in Deo compositio: Concurrebant enim tres personae suis tunc inaequalibus perfectionibus ad unum in Deo perfectionis integritatem constitutendam: sicque diceretur Deus triplex, quasi triplicem habens perfectionem; & eadem ratione sequeretur etiam Deum esse triplicem, id est tres habentem Deos gradibus suae perfectionis differentes. Sublata siquidem à diuinis personis aequalitate, remaneret essentialiter inter se distinctae per differentias deitatis; ac proinde quot essent personae, tot essent Dij, quorum coniunctio triplicem Deum constitueret. Ex quibus elucet nihil noui dixisse Vasq. sed illud idem explicasse, quod S. D. & August. expresserant. Quam sententiam significarunt etiam Nazian. in oratione 49. & Bernardus lib. 5. de consideratione, & Conciliū Tolet. 11. quicquid dicat Vasq. Si verò praedicta nomina referantur ad personas vel relationes: cum in proprio sensu proportionē significētne equalitatis, non in solonumero abstracto, sed in ipsis personis numeratis, eadē ratione releganda sunt à diuinis. Sed quoniam improprie nonnunquam sumitur triplex pro trino, sicut & duplex pro binario: idcirco posset fortassis admitti triplicem esse in Deo personam, sicut etiam D. Th. de potentia q. 10. a. 2. dixit duplicem esse in Deo emanationem, id est binario numero comprehensam. Abstinentum tamen existimauerim à similibus vsu vocabulorum, quae solido carent antiquitatis fundamento.

PRIMA CONCL. Triplicitas non est in Deo, nec Deum triplicem, aut multiplicem recte fidei confessione possumus affirmare.

SECUNDA CONCL. Rationes D. Aug. & D. Tho. probant efficaciter praecedentem conclusionem. Haec patet ex dictis & ex solutionibus argumentorum reddetur apertior.

TERCIA CONCL. Quo ad personas & relationes non est vitandum nomine triplicitatis aut triplicis, aut multiplicis in propria suae vocis significatione. Probatur hac conclusio eisdem argumentis, quibus probata fuit prima conclusio.

QUARTA CONCL. Si sumitur improprie triplex pro trino, non incongrue dicitur de personis: sed est ab vsu talis vocabuli temperandum.

Contra 2. & 3. concl. argu. Vasq. Primò. Si ex eo quod Deus diceretur triplex ratione personarum, sequeretur absurdum illud, quod Aug. inferbat: idem planè colligeretur ex eo quod trinus diceretur. Probatur conseq. Nam internario maius quid videtur totus ternarius quauis unitate seorsum. Resp. nullam esse conseq. Ad probationem negatur antecedens loquendo de ternario diuinarum personarum, & praecipue de esse maius in ratione constitutum vel perfectiui ipsius Dei. Secundo dico nomine triplicis rebus applicato significari formaliter inaequalitatem perfectionis.

Naz. in 1. part. D. Tho. tom. 2.

tionis eorum quae significatione triplicis cōtinetur, ut patet ex D. Aug. doctrina: talis autem inaequalitas non importatur hac voce trinus.

Secundo arguit. Aequalitas & inaequalitas numeri in Deo necessario concedenda est, sicut etiam pauciores & plures: Quis enim negat minorem numerum esse ternarium personarum in Deo, quam quaternarium personarum hominum? & plures esse quatuor homines, quam sunt tres diuinae personae? ergo non est inconueniens concedere nomen triplex in Deo, licet sit proportionis minoris. Resp. nullam esse conseq. quia nomine triplicis rebus applicati non denotatur sola inaequalitas numeri, sed inaequalitas etiam perfectionis in personis numeratis, ut ostendimus.

CONTRA tertiam concl. argu. Suar. Multiplex numerat illud cui adiungitur iuxta formale significatum eius; ergo secundum communem rationem personae vel relationis posset hac vox in diuinis usurpari. Resp. falsum esse antec. praedicte. Nam multiplex addit rationem compositionis illi cui adiungitur, ut patet ex dictis Augustini.

ARTICVLVS SECVNDVS.

Utrum Filius sit alius à Patre.

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod filius non sit alius à patre. Alius enim est relatiuum diuersitatis substantia. Si igitur filius est alius à patre, videtur quod sit à patre diuersus. Quod est contra Aug. 7. de trin. * ubi dicit, quod cum dicimus tres personas, non diuersitatem intelligere volumus.

2. Præterea. Quicumque sunt alij ab invicem, alio quo modo ab invicem differunt. Si igitur filius est alius à patre, sequitur quod sit differens à patre. Quod est contra Amb. in 1. de Fide. ubi ait, Pater, & filius deitate unum sunt: nec est ibi substantiae differentia, neque ulla diuersitas.

3. Præterea. Alienum ab alio dicitur. Sed pater non est alienus à filio. dicit enim Hil. in 7. de trin. * quod in diuinis personis nihil est diuersum, nihil alienum, nihil separabile. Ergo filius non est alius à patre.

4. Præterea. Alius & aliud idem significant, sed sola & a fine generis cognitione differunt. Si ergo filius est alius à patre, videtur sequi quod filius sit aliud à patre.

Sed contra, quod Aug. 1. dicit in lib. de fide ad Petrum. Una est enim essentia patris, & filij, & Spiritus sancti, in qua non est aliud pater, aliud filius, aliud Spiritus sanctus, quāvis personaliter sit alius pater, alius filius, alius spiritus sanctus.

Respondetur. Dicendum, quod quia ex verbis inordinatè prolatis incurritur haeresis (ut Hier. dicit. *) ideo cum de trinitate loquimur, cum cautela & modestia titur. 4. est agendum, quia ut Augustin. dicit in 1. de trin. sen. in ma Nec periculosus alicubi erratur, nec laboriosius aliquid quaeritur, nec fructuosius aliquid inuenitur. Oportet autem in his quae de trinitate loquimur, duos errores oppositos cauere, temperatè inter utrumque procedentes. scilicet errorem Arrij, & qui posuit cum trinitate personarum trinitatem substantiarum: & errorem Sabellij, qui posuit cum unitate essentiae unitatem personarum.

Ad euitandum igitur errorem Arrij, vitare debemus in diuinis nomen diuersitatis & differentiae, ne tollatur unitas essentiae. Possumus autem vii nomine distinctionis propter oppositionem relatiuam. Unde si cubicum aliqua scriptura autentica, diuersitas vel differentia personarum inuenitur, sumitur diuersitas, vel differentia pro distinctione. Ne autem tollatur simplicitas diuinae essentiae, vitandum est nomen separationis, & diuisionis, quae est totius in partes. ne autem tollatur aequalitas, vitandum est nomen disparitatis. ne

L

verò

Argumenta, & solutiones. ob. a. cont. 2. concl.

Solut.

Solut.

ob. cont. 3. concl.

Solut.

178.

1. di. 5. ar. 1. & dist. 24. q. 2. ar. 1.

lib. 7. de tri. ca. vlt. 103.

quo modo ab invicem differunt. si igitur filius est alius à patre, sequitur quod sit differens à patre. Quod est contra Amb. in 1. de Fide. ubi ait, Pater, & filius deitate unum sunt: nec est ibi substantiae differentia, neque ulla diuersitas.

Li. 1. de f. ad Gratia. num. ca. 2. ante med. 102.

11. 7. de trin. non d. 100.

De fide ad Petrum. c. 1. post med. diuin. 103.

De fide ad Petrum. c. 1. post med. diuin. 103.

De fide ad Petrum. c. 1. post med. diuin. 103.

De fide ad Petrum. c. 1. post med. diuin. 103.

De fide ad Petrum. c. 1. post med. diuin. 103.

De fide ad Petrum. c. 1. post med. diuin. 103.

De fide ad Petrum. c. 1. post med. diuin. 103.

De fide ad Petrum. c. 1. post med. diuin. 103.

De fide ad Petrum. c. 1. post med. diuin. 103.

De fide ad Petrum. c. 1. post med. diuin. 103.

De fide ad Petrum. c. 1. post med. diuin. 103.

De fide ad Petrum. c. 1. post med. diuin. 103.

De fide ad Petrum. c. 1. post med. diuin. 103.

De fide ad Petrum. c. 1. post med. diuin. 103.

verò tollatur similitudo, vitandum est nomen alieni & A
 Amb. li. 1. de fide. c. 2. ante med. 10. 2. † Loco cit. in arg. 3.
 Lib. 7. de tri. non nullum à fine libri.
 verò tollatur similitudo, vitandum est nomen alieni & A
 discrepantis. Dicit enim Amb. in lib. de Fide* quod in pa-
 tre & filio non est discrepans: sed vna diuinitas. Et
 secundum Hila. (vt dictum est*) in diuinis nihil est se-
 parabile. Ad vitandum verò errorem Sabellij vitare
 debemus singularitatem, ne tollatur communica-
 bilitas essentia diuina. Vnde Hil. dicit 7. de trin. Pa-
 trem & filium singularem Deum predicare, sacrile-
 gum est. Debemus etiam vitare nomen vnici, ne tolla-
 tur numerus personarum. vnde Hil. * in eodem
 lib. dicit, quod à Deo excluditur singularitas, atque
 vnici intelligentia: dicimus tamen vnicum filium,
 quia non sumi plures filij in diuinis. Neque tamen di-
 cimus vnicum Deum, quia pluribus deitas est com-
 munit. Vitamus etiam nomen confusi, ne tollatur
 ordo naturæ, à personis. vne Amb. dicit, 1. de Fi-
 de. * Neque confusum est, quod vnum est, neque
 multiplex esse potest quod indifferens est. Vitandum
 est etiam nomen solitarij, ne tollatur consortium trium
 personarum. Dicit enim Hil. 4. de tri. † Nobis ne-
 que solitarius, neque diuersus Deus est constituendus: hoc
 autem nomen, alijs, masculinè sumptum, nō importat
 nisi distinctionem suppositi: vnde conuenienter dicere
 possumus, quod filius est alius à patre, quia sed est
 aliud suppositum diuinae naturæ, sicut est alia persona
 & alia hypostasis.

Ad Primum ergo dicendum, quod alius, quia est si-
 cut quoddam articulare nomen, tenet se ex parte sup-
 positi, vnde ad eius rationem sufficit distinctio substan-
 tia, quæ est hypostasis vel persona. Sed diuersitas requirit
 distinctionem substantia, quia est essentia. Et ideo non
 possumus dicere, quod filius sit diuersus à patre, licet sit
 alius.

Ad Secundum dicendum, quod differentia importat
 distinctionem formæ. Est autem tantum vna forma in
 diuinis, vt patet per id quod dicitur Philipp. 2. Qui cum
 in forma Dei esset. Et ideo nomen differentie non proprie
 competit in diuinis, vt patet per authoritatem indu-
 ctam. * Vtitur tamen Damascenus. † nomine differentie
 in diuinis personis, secundum quod proprietates relatiua
 significatur per modum formæ. Vnde dicit quod non
 differunt ab invicem hypostases secundum substantiam,
 sed secundum determinatas proprietates. Sed diffe-
 rentia sumitur pro distinctione, vt dictum est. †

Ad Tertium dicendum, quod alienum est quod est
 extraneum & dissimile. Sed hoc non importatur cum
 dicitur alius. & ideo dicimus filium alium à patre, li-
 cet non dicamus alienum.

Ad Quartum dicendum: quod neutrum genus
 est informe: masculinum autem est formatum, & di-
 stinctum: & similiter d femininum. Et ideo con-
 uenienter per neutrum genus, significatur essentia
 communis: per masculinum autem & femininum,
 aliquid d suppositum determinatum in communi
 natura. Vnde etiam in rebus humanis, si qua-
 ratur, Quis est iste, responderetur, Sor. quod nomen est
 suppositi. Si autem queratur, quid est iste, responderetur,
 animal rationale, & mortale. c Et ideo quia
 in diuinis distinctio est secundum personas, non
 autem secundum essentiam, dicimus, quod pater est a-
 lius à filio, sed non aliud, & e conuerso dicimus, quod
 filius est vnus: sed non vnus.

Sensus questii.

QVAERITVR hic, num vera sit & congrua
 hæc propositio, Filius est alius à Patre, secun-
 dum propriam illius dictionis alius intelligentiam, vt
 hic etiam obseruat Cai. Aduerte tamen intenti-
 onem S. D. esse querere de alijs etiam vocibus
 distinctionem, vel vnitatem, bene, aut malè si-
 gnificantibus in diuinis, vt patet ex littera.

Forma Textus.

ANTEQUAM respondeat huic quæsto S.
 Tho. tria præmittit. Primò in communi
 modum seruandum, cum loquimur de Trini-
 tate. Secundò docet, quæ nomina sint cauenda
 propter Arrium. Tertio quæ sint cauenda propter
 Sabellium. Vltimò respondet ad quæsitum.

Quod attinet ad primum: Modus seruandus,
 cum de Trinitate loquimur, est vt cautelam &
 modestiam adhibeamus; Quod probatur primò
 in communi auctoritatibus Sanctorum Hierony-
 nimi & Augustini. Nam Hieron. ait, quod ex ver-
 bis inordinatè prolatis incurritur hæresis. Au-
 gustinus verò in 1. de Trinitate cap. 3. sic ait; Nec
 periculosus alicubi erratur, nec laboriosus ali-
 quid queritur, nec fructuosius aliquid inuenitur. Se-
 cundò probatur in speciali: quoniam cum de
 Trinitate loquimur, oportet duos oppositos er-
 rores cauere, temperatè inter vtrumque proce-
 dendo. scilicet errorem Arrij, qui posuit cum trinita-
 te personarum trinitatem substantiarum: &
 errorem Sabellij, qui posuit cum vnitatem essentia
 vnitatem personæ.

Quo ad secundum proponit septem nomina
 cauenda propter hæresim. Arrij deuitandam. scilicet
 nomē diuersitatis, differentie, separationis, diuisionis,
 disparitatis, alieni, & discrepantis. Manifestantur
 singula: Et primum, quod sit vitandū nomen di-
 uersitatis, ostendit S. Thom. in responsione ad pri-
 mū, quoniam diuersitas requirit distinctionem sub-
 stantia, quæ est essentia: & ideo nō possumus dice-
 re, quod filius sit diuersus à patre. Vnde Aug. in ar-
 gumento allegatus ait: Cum dicimus tres perso-
 nas, non diuersitate intelligere volumus. Se-
 cundum autem. scilicet nomen differentie probat S.
 Th. esse vitandum in responsione ad secundum, quo-
 niam differentia importat distinctionem formæ:
 vna verò est tantum forma in diuinis, vt affirmat
 Apostolus ad Philip. 2. Qui cum in forma Dei
 esset. & Amb. in argumento allegatus ait non esse
 in Deo substantie differentiam. Damascenus ta-
 men vtitur nomine differentie in diuinis perso-
 nis, secundum quod proprietates relatiua signifi-
 catur per modum formæ. Vnde dicit quod non
 differunt ad invicem hypostases secundum sub-
 stantiam, sed secundum determinatas proprietates:
 verum differentia sumitur ibidem pro di-
 stinctione; Vitanda sunt ergo prædicta duo no-
 mina, ne tollatur vnitatis essentia. Possumus tamē
 (inquit S. D.) vt nomine distinctionis propter
 oppositionem relationum. Tertium autem & quar-
 tum. scilicet nomen separationis, & diuisionis. scilicet totius
 in partes vitanda sunt (inquit S. Th.) ne tol-
 latur simplicitas essentia. Quintum autem. scilicet no-
 men disparitatis vitandum est, ne tollatur æqua-
 litas. Sextum autem & septimum. scilicet nomen alieni,
 & discrepantis vitanda sunt, ne tollatur similitudo
 diuinarum personarum. Nam, vt docet hic
 S. D. ad tertium, alienum est quod est extraneum
 & dissimile; & Ambro. lib. 1. de fide cap. 2. ait,
 quod in patre & filio non est discrepans, sed
 vna diuinitas; & Hilarius in 3. argumento allegatus
 ait: in diuinis personis nihil est diuersum, ni-
 hil alienum, nihil separabile.

Quo ad tertium proponit quatuor nomina
 vitanda propter hæresim Sabellij. Primum est
 singularitas, ne tollatur communicabilitas diui-
 na essentia: quod probatur etiam auctoritate
 Hilarij 7. de Trin. dicentis Patrem & filium sin-
 gularem Deum predicare sacrilegum est. Secun-
 dum est nomen vnici, ne tollatur numerus per-
 sonarum, probatur ex Hilario in eodem libro di-
 centes:

Diuersitas

Differentia

Separatio
et diuisi-
o.

Disparitas
alieni &
discrepantis.

Singularitas

Vnicitas

centes.

Confusum.

Solitarium.

Aliud.

Ex viginti septem vocibus, parvis ad distinctionem, & parvis ad unitatem pertinentibus examina- tur pluri- mus.

Differentia- rum.

Celliorum o- pinio.

Confus.

center: quod à Deo excluditur singularitas atque vni- ci intelligentia. Et licet dicamus vnicum si- lium: quia non sunt plures filij in diuinis, non tamè dicimus vnicum Deum: quia pluribus Deo est cõmunis. Tertium est nomen *confusum*, ne tol- latur ordo naturæ à diuinis personis: quod pro- batur etiam auctoritate Ambrosij *lib. 2. de fide* di- centis: Neque confusum est, quod vnum est: ne- que multiplex esse potest, quod indifferens est. Postremò vitandũ est nomen *solitarium*, ne tollatur cõfortium trium personarũ: quod probatur au- ctoritate Hilarij in *4. de Trinit.* dicentis: Nobis neque solitarius, neque diuersus Deus est con- fitendus.

Ultimò respondet ad quaesitum *conclusionem as- firmatiua*. Conuenienter dicere possumus, quod si uisus est alius à patre. Probatur: quia hoc nomen alius masculinè sumptum non importat nisi distinctionem suppositi; ergo conuenienter dicere possumus, quod filius est alius à patre. Probatur consequen- tia: quia filius est aliud suppositum diuinæ natu- ræ: quod patet ex æquiualentia: quia. s. est alia persona & alia hypostasis.

Expositio Textus.

PRÆTER ea nomina, quæ propter errores Arii & Sabellij diximus à fidelibus esse deu- tãda, & præter nomen *alius*, ac nomen *distinctionis*, quib' posse nos uti cõgruè & catholicè cõ A. nostro D. definiuimus, sunt etiam quatuordecim alia vocabula ad præsentis doctrine complemen- tum examinanda: septem ad distinctionem, & septem ad unitatem pertinẽtia. Priora sunt, *aliud, alter, alterum, discretus, discretio, discernere, se- cernere*. Posteriora sunt, *idem, vnus, vnum, vnus, vnitas, vnitum, coniunctio*; adeo ut simul omnibus vocibus computatis sint numero viginti sep- tem; de quibus singulatim pauca quædam adno- tabimus huius articuli intelligentia necessaria.

Ac primò de nomine *differentie* respondet S. Th. ad 2. eo significari distinctionem formæ, quæ vna est in diuinis: ac proinde nomen *diste- rentie* in diuinis non propriè dici: atque ideo scripturas omnes, in quibus dictum *differentie* nomen inuenitur, interpretandas esse de distin- ctione; quomodo Damasceni dictum exponit dicens diuinas hypostasies abinuicem differre, non secundum substantiam, sed secundum determinatas proprietates. Vsq; *disputatio- ne 131. capit. 2.* tria dicit. Primum: Quidam ex Patribus vsi sunt in diuinis nomine *differentie*. s. Iustinus, Nazian. Damasc. Euthym. Richar. de S. Victore, Magister & Alensis. Secundum. S. Th. cautius docet personas Trinitatis non esse dicendas differentes neque differre. Tertium; Damascenus, Euthymius, Magister & Alensis nõ dicunt absolute tres personas differre, sed aut dif- ferre proprietatibus, aut ipsas proprietates dif- ferre: qui modus loquendi omnẽ aufert suspicio- nem vocabuli. Nam ideo S. Th. refugit conce- dere differentiam inter personas: quia ea videtur ad essentiam referri: cum autem additur secun- dum proprietates, omnis tollitur erroris occa- sio. Eandem ferè sententiam sequitur. Suar. *libro tertio, capite decimo tertio* dicens se cõfere in rigo- re nihil esse periculi in illa locutione; quia diffe- rentia non semper dicit distinctionem in forma essentiali, sed posse etiam dicere distinctionem in forma personali, quæ in diuinis personis est proprietas, atq; ita sentire D. Th. *sed obseruandum* est D. Th. in *respons. ad 2.* asserere nomen *differe- ntie* dictum à Damasceno de personis secundum

determinatas earum proprietates sumẽdum esse pro distinctione: quia nimirum vocabulo diffe- rentie propriè significatur naturæ diuersitas. Et quamuis particula illa, secundum proprietates, vocem differentie ad relatiuam distinctionem limitare videatur; quia tamen eius propria sig- nificatio est naturæ diuersitas, facillè credi pos- set, vel personarũ naturam distingui per earum proprietates, vel ipsas proprietates esse perfecti- ones quasdam absolutas ad ipsam naturam perti- nentes: & consequenter dicendo personas diffe- re secundum proprietates, intelligeretur perso- nas differre secundum absolutam, & secundum ipsã naturã. Dicendum est igitur cũ D. Th. nomen *dis- ferentie*, quocunque modo dictum inueniatur in diuinis, exponendum esse pro distinctione: nisi velimus dicere nomen differentie propriè sig- nificare distinctionem formæ; & consequen- ter, cum applicatur personis quo ad earum pro- prietates, quæ sunt formæ hypostaticæ. idem omnino pollere quod nomen distinctionis: & hoc significasse D. Th. cum ait differentiam ibi sumi pro distinctione, id est, idem omninò significare ratione subiectæ materiæ: quod satis est verisimile.

De nomine verò *diuersitatis* idem affirmat S. D. quod de nomine differentie, nimirum, ex- ponendum esse pro distinctione. Vsq; idem profert iudicium de hoc nomine, quod de præ- cedente. Suar. autem ait diuersitatẽ aliquid am- plius significare, quàm distinctionem & differẽ- tiam; quia videtur innuere varietatem in forma siue natura; propter quam causam communiter affirmant Patres prædictam vocem in diuinis esse vitandam; quod verissimum est, non tantum absolute loquendo, sed etiam limitatè ad per- sonales proprietates, ne videatur essentialis inter eas esse distinctio. Vocem autem *diuisionis*, quam S. D. ait esse vitandam, ne tollatur diuina sim- plicitas; quæ nullis constat partibus, quæ diui- sione secerni valeant, ait Suar. si latius sumatur, prout solum dicit discretionem, admitti posse. Sed ego plus iustò latam hanc Suar. licentiam esse existimo; Neque enim vox illa *diuisio*, lo- quentium vsu in diuinis præsertim eam habet extensionem; neque in antiquis Patribus, aut scholasticæ Theol. professoribus talis habet si- gnificatio fundamentum. Quamobrem *diuisionis* vocabulum eadem cautela vitandum existi- mo, qua voces *separationis, disparitatis, alieni, & discrepantis*, ut hic etiam admonet S. Th. de qui- bus nihil speciale dicendum occurrit.

Super sunt alie eiusdem ordinis voces, quarum prima est relatiuum illud diuersitatis *aliud*, quo S. Tho. *hic in respons. ad 1.* ait significari distincti- onem secundum essentiam; & ideo dici non pos- se, Patrem esse aliud à Filio, quamuis sit alius à Filio; cuius rationem asserit: quod neutrum ge- nus sit informe, utpote nullam importans sexus distinctionem, masculinum autem formatum & distinctum, sicut & foemininum; atque ideo con- uenienter per neutrum genus significari essenti- am communem veluti informem & quasi deter- minabilem per plures formas hypostaticas: per masculinum autem & foemininum aliquod sup- positum determinari in communi natura. Sed in *1. f. distin. 9. quæst. 1. a. 1. ad. 2.* aliam reddit cau- sam à recentioribus cõmuniter approbatam; sic enim ait. *Neutrum genus substantiuatur* (loquitur S. D. in re proposita scilicet in his terminis ali- ud, & alius) non autem masculinum: substantiuum autem significationem suam habet absolutam, sed adiectiuum ponit significationem suam circa subie- ctum.

Conciliatio

Diuersitas

Diuisio

Confusa, Suarez.

Separatio, disparitas, alienum, discrepans.

Etum. Quando autem aliquid dicitur absolute, intelligitur de eo, quod simpliciter est: sicut ens absolute dictum significat substantiam, & ideo, quia alietas essentiae est simpliciter alietas, ideo neutrum genus substantium importat alietatem essentiae. Sed genus masculinum, quia adiectiue tenetur, ponit alietatem circa suum subiectum; unde si terminus personalis est suum substantium, designat distinctionem personalem: & ideo hæc est vera: Pater est alius à Filio. Si autem sit terminus essentialis designat diuersitatem substantiae; unde hæc est falsa: Pater est alius Deus à Filio: & similiter neutrum adiectiue sumptum, quando adiungitur termino personali, importat, alietatem personæ, vt cum dicitur: Pater est aliud suppositum à Filio: Vnde hoc non contingit ex variata significatione, sed ex eo, quod alietas significata in masculino, & neutro, non ad idem refertur. Hæc S. D. quam doctrinam sequitur ad verbum Mol. & post eum Suar. & Vasq. cap. 1. vbi eam confirmat sacrorum Conciliorum definitionibus & multis Patrum testimonij, tam in materia Trinitatis quàm in materia incarnationis. Nam Patres affirmant in Christo esse aliud & aliud propter diuersitatem naturarum: non autem alium & alium propter unitatem personæ.

alter, &
alterum.

Prædictis dictionibus *alius* & *aliud*, affines sunt immo & significatione cōueniūt hæc duo vocabula *alter* & *alterum*, atque ideo ad eandem regulam sunt redigenda; Si namque masculinè sumantur, dici potest absolute pater alter à filio: qua loquendi forma non rarò vtuntur Patres Athanasius in oratione de aeterna substantia Filij, Hilarius lib. 2. de Trin. Fulg. lib. 3. ad Trasimundum capitulo 6. Bern. epistola 190. vbi prædictam his vocibus regulam adaptauit. An autem ea regula fundamentum habeat in propria ac legitima vocatione: non est eadem scholasticorum sententia. Nam Dur. in 1. dist. 9. quem sequitur Suar. in allegato libro 3. capit. 13. solam vsus accommodationem existimat esse dictæ regulæ fundamentum. Sed Mol. super hoc a. credit regulam illam proprietati sermonis inniti: quæ est sententia D. Thom. in verbis paulò ante relatis expressa; sic enim ait in fine: Hoc non contingit ex varia significatione, sed ex eo, quod alietas significata in masculino, & neutro non ad idem refertur. Hanc autem relationem ad diuersā, constat originem ducere ab assignata differentia inter neutrum & masculinum: quod certum est ad proprietatem locutionis pertinere. De vocibus autem *discretus*, *discretio* & *discernere*, nulla potest esse dubitatio. Nam Dionis. in 2. capite de diuinis nominibus, non semel dictis vtitur vocibus ad personarum distinctionem exprimendam; sic enim ait: Si quis autem dixerit confusionem nos contra diuinam discretionem introducere &c. & infra: Rellè gradiemur dicentes, quomodo Theologia quadam quidem unitim tradit, quadam verò discretè; & neque unita separare iustum est, neque discretæ confundere; & infra: Discretæ autem sunt, Patris super essentielle nomen, & res, & Filij, & Spiritus sancti &c. Solet etiam adduci Concilium Tolet. primum, & vndecimū. Verbum autem *secernere* idem sonare videtur quod separare, & diuidere, vt ait Vasq. capitulo. 2. Propter quod Laet. lib. 4. diuinarum institutionum cap. 29. dixit. Nec vtrumque (scilicet patrem & filium) *secernimus*. Quamquam Richardus de S. Victore libro quarto de Trinitate c. 15. & lib. 5. c. 1. hac eadē vtatur voce ad personales proprietates relata. Sed cum apud Ciceronem & alios latinæ linguæ

Discretus.
Discretio.
Discernere.

Secernere.

probatos auctores idem sit discernere, quod secernere: nec Doctorum vsus eorum significata distinxerit; vtroque verbo indifferenter vti nos posse crediderim, cum de personarum diuinarum aut proprietatum distinctione disseritur.

Iam verò de nominibus ad unitatem spectantibus nonnulla summam, quæ lucem asperant, adnotabimus. Prima quam recensimus, est vox idem quæ nonnunquam refert essentiam & quædamque personam: vt cum dico, Pater est Deus & Filius est idem Deus, dictio idem essentiam refert, & veram reddit propositionem; si verò dicam, Pater est Deus generans, & idem Deus est Filius, vox idem refert Deum generantem, qui est persona Patris, ad quam contrahitur Deus per illud notionale generans, & significat eandem esse personam Patris cum persona Filij: quo sensu falsa est propositio; sed de hoc agemus inferius q. 39. a. 4. Hic tamen vtendum est regula præfixa superius: Nam si masculinè sumatur idem, falsa est hæc propositio, Filius est idem cum patre; si neutraliter, est vera. Ex qua etiam regula S. D. in fine huius articuli docet hanc propositionem esse veram, Pater, & Filius sunt vnum; hanc autem esse falsam, Pater & Filius sunt vnus. *Vnionis* autem & *coniunctionis* vocabula, quamuis apud Græcos nonnullos in Trinitatis mysterio fuerint vsitata, Latini tamen Doctores ab eis communiter abstinere: Vnde etiam Patres Concilij Alexand. Epistola 16. apud Cyril. de voce *coniuncto* in incarnationis mysterio sic loquuntur: *Immo & coniunctionis nomen vitamus, tanquam non existens idoneum, quod significet unitatis arcanum*: Coniunctio namque non essentialem identitatem aut unitatem, sed plurium essentialiter distinctorum collectionem in vnum participatione quadam suæ vocis proprietate videtur innuere. Vnio verò propria vox est ad exprimendam in incarnationis mysterio indiutionem in esse personali duarum naturarum, creatæ scilicet & diuinæ; sed quia præsupponit essentialem vnitorum differentiam, idcirco non congruit ea vox mysterio Trinitatis. Vnde S. Th. in 3. p. q. 2. art. 9. ad ult. argum. de vtroque comparative loquens mysterio sic ait: *Falsum est, quod maior sit vnio incarnationis, quam vnitas diuinarum personarum in essentia*; vbi vides S. D. prudenter abstinere ab vnionis vocabulo in Trinitate, & vti nomine *unitatis*. Et ex his patet error Vasq. cap. 2. qui idem prorsus fecit iudicium de prædictis duobus nominibus scilicet coniunctio & vnio: cum, vt ostendimus, valde differant; & secundo congruè vtamur in incarnatione, primo verò non ita: quamuis non sit omnino damnum. Denique vox *unitum*, teste Bern. lib. 5. de consideratione circa vnium. medium diuinæ non est apta simplicitati: sic enim ait: *Vnum quippe est, sed non unitum, non partibus constat vt corpus*.

Idem.

Vnum.
Vnus.
Vnio.
Coniunctio.

Lapsus Vasq.
Theol.

Postremò de vocibus *unicus* & *singularis* arbitrantur ex recetioribus quamplures, sopita iam hæresi Sabellij non incongruè nos vti posse, ad summam unitatem diuinæ substantiæ significandam; ita sentit Ban. super hoc a. sequens Dur. in 1. dist. 9. q. 1. & Vasq. cap. 4. vbi plura collegit dicta Patrum nomen *singularis* de Deo prædicantium. Nos opinionem hæc sua permittimus probabilitate gaudere; diligens nihilominus erit delectus à Theologo vocationem habendus, quibus piè, congruè ac fideliter tantæ celsitudinis exprimat sacramentum.

Vnicus.
Singularis.